

ABSTRAKT

Tato disertační práce se zabývá jedním z nejvýznamnějších pojmů současného mezinárodního práva soukromého – pojmem obvyklého pobytu. Jedná se o pojem, který byl do mezinárodního práva soukromého uveden v rámci unifikační činnosti Haagské konference mezinárodního práva soukromého jako určitý kompromis mezi tradičními hraničními určovateli domicilem, dominujícím v oblasti *common law*, a státní příslušností, která je naopak historicky úzce spjata s kontinentálními právními řády. Díky dlouholeté systematické unifikační činnosti Haagské konference mezinárodního práva soukromého získal hraniční určovatel obvyklého pobytu v mezinárodním právu soukromém své trvalé místo. Pojem obvyklého pobytu se velmi razantně prosadil i v rychle se rozvíjejícím evropském mezinárodním právu soukromém. Evropská unie navázala na Haagskou konferenci mezinárodního práva soukromého a obvyklý pobyt je dnes zcela centrálním, nejčastěji využívaným hraničním určovatelem v unifikovaných kolizních normách, které určují rozhodné právo, i v unifikovaných jurisdikčních pravidlech, která určují mezinárodní příslušnost soudů, v rámci evropského mezinárodního práva soukromého. V souvislosti s tímto recentním razantním rozvojem této oblasti je v disertační práci kladen důraz primárně právě na analýzu relevantních právních instrumentů evropského mezinárodního práva soukromého a chápání tohoto pojmu v rámci unijního práva.

Pozornost je v rámci této disertační práce věnována též terminologickým obtížím v českém právním prostředí, kde existuje zjevně zcela nahodilá pojmová dualita. Pro anglický pojem *habitual residence* se v českém jazyce používá buď pojem obvyklého pobytu, nebo pojem obvyklé bydliště. V rámci disertační práce je dále pojednána aplikace pojmu obvyklého pobytu v českém vnitrostátním mezinárodním právu soukromém a poukázáno na obdobné pojmy českého právního řádu.

Disertační práce se dále velmi podrobně zabývá pojetím samotného pojmu obvyklého pobytu a jeho obsahovými prvky. Obvyklý pobyt je vnímán jako moderní koncept, který nejlépe odpovídá současné realitě globalizace, mobility a integrace. Zejména v rámci Evropské unie je považován za kritérium, které vyhovuje procesu evropské integrace lépe než tradiční hraniční určovatel státní příslušnosti.

Jako velké pozitivum tohoto pojmu bylo od samého počátku jeho aplikace vnímána jeho nezátíženost legálními definicemi. Byl kladen velký důraz na jeho faktickou povahu a flexibilitu a v rámci haagských úmluv nebyl nikdy definován. Evropská unie chápe pojem obvyklého pobytu jako pojem autonomní, jehož obsah a interpretace jsou nezávislé na chápání tohoto pojmu v právních řádech jednotlivých členských států Evropské unie. Pro účely Nařízení Řím I a Nařízení Řím II, které unifikují kolizní normy smluvních závazkových právních vztahů, byla vypracována legální definice pojmu obvyklého pobytu právnických osob a těch fyzických osob, které jednájí v rámci podnikatelské činnosti. Pojem obvyklého pobytu fyzických, které nejednájí v rámci podnikatelské činnosti, není ani v evropském mezinárodním právu soukromém definován. Jeho výkladem se pro účely mezinárodního práva soukromého zabýval Soudní dvůr Evropské unie doposud však pouze dvakrát, v obou případech se jednalo o obvyklý pobyt dítěte. I v rámci unijního práva je pojem obvyklého pobytu chápán jako pojem faktický a v souladu s judikaturou je při zjišťování místa obvyklého pobytu třeba vždy vycházet ze skutkových okolností každého jednotlivého případu.

Disertační práce poukazuje rovněž na problémy, které současné široké chápání pojmu obvyklého pobytu jako otevřeného, flexibilního, faktického pojmu, působí v právní praxi, a klade si otázku, zda by s ohledem na centrální postavení tohoto pojmu v současném mezinárodním právu soukromém nebylo z důvodu právní jistoty účastníků právních vztahů a související předvídatelnosti kolizních a jurisdikčních řešení, vhodné přehodnotit potřebu legální definice pojmu obvyklého pobytu fyzických osob, které nejednájí v rámci své podnikatelské činnosti.